SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

СВОБОДА
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 54. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 21, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 21-го БЕРЕЗНЯ 1991 Ч. 54. РІК XCVIII.

ВУГЛЕКОПИ ДАЛІ ДОМАГАЮТЬСЯ РЕЗИҐНАЦІЇ М.ҐОРБАЧОВА

Москва. — Пресове аґентство Ройтерса інформує про поширення страйків робітників в Совєтському Союзі і в Україні зокрема. Різниця між страйкарями в Україні й інших республіках СССР є в тому, що вуглекопи в УССР домагаються не тільки поправи соціяльних умов, але також ставлять політичні вимоги. Наприклад, страйкуючі в копальнях вугілля Червонограду включили до своїх вимог справу повної самостійности для України, а крім вимоги про потрійну підвишку платні та покращання соціяльних пільг, сильно підтримали вимогу робітництва про резиґнацію Міхаїла Ґорбачова з посту президента СССР.

„Без розв'язки політичних проблем, ми не зможемо розв'язати економічного занепаду", — заявив кореспондентам Міхаїл Крилов, представник страйкового комітету вуглекопів в реґіоні Донбасу. Страйки далі продовжуються і через останніх кілька днів до страйкарів долучилися робітники 30-ох інших копалень, не зважаючи на обіцянки віцепрезидента СССР Ґеннадія Янаєва про кількамільйонову програму допомоги і забезпечення робітників.

У західніх областях України, де національна свідомість стоїть дуже високо, вуглекопи прямо кажуть, що „праця їхніх рук іде прямо до центру", очевидно на отримання величезної зґраї партократів ,які вже понадс 70 років живуть розкішним життям коштом інших, — заявив представник страйкового комітету в Червонограді Олег Картюк. „Ми є приготовані страйкувати рік, два й більше без винагороди і хліба, щоб тільки добитись свого — тобто здобути вільну демократичну Україну", заявив голова страйкового комітету О. Картюк.

Комуністична партія, яка є головним чинником в однопартійній тоталітарній системі правління, уряд і Верховна Рада СССР не сповнила своїх обіцянок для робітників з 1989 року. Вуглекопи кажуть, що й тепер вони не мають довір'я до обіцянок віцепрезидента Янаєва, який каже, що уряд готовий на більші мільйонові субсидії, щоб тільки поліпшити життєвий стандарт робітників, зокрема вуглекопів, важливої для СССР індустрії.

Страйки вуглекопів впливають на інші галузі індустрії, зокрема на сталеварні, транспорт, заводи, фабрики тощо. Вуглекопи знають собівартість і тому не відступають від своїх первісних вимог.

В НЮ ЙОРКУ НАРАДЖУВАЛИСЬ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Ню Йорк. — Тут в п'ятницю, 15-го березня, відбулася нарада українських політичних партій і організацій для обговорення ситуації в Україні, у зв'язку з референдумом, який, на думку його режисерів і ініціяторів, мав би визначити майбутню структуру СССР.

В нарадах взяли участь виключно представники політичних партій і організацій: Організація Українських Націоналістів, Організація Українських Націоналістів закордоном, Союз Гетьманців-Державників, Союз Земель Соборної України — Селянська Спілка, Український Демократичний Рух, Український Національно-Державний Союз, Українська Демократично-Республіканська Партія, Українське Національно-Демократичне Об'єднання, Українська Революційна Демократична Партія.

Наради відкрив голова Уряду УНР в екзилі і голова централі УНДС проф. Іван Самійленко та передав їх ведення д-рові Степанові Ворохові, який запропонував таку програму:

* З'ясування ситуації в Україні, виміна думок і пропозицій, схвалення спільного становища до референдуму 17-го березня 1991 року в Україні та його можливих наслідків;
* Прийняття пресового комунікату про наради і їх вислід.

Після ділової і вичерпної виміни думок, нарада вирішила відбувати зустрічі для обговорення становища і активного політичного відношення до сучасної боротьби українського народу за його національну і державну незалежність.

Л. КРАВЧУК ДАВ ІНТЕРВ'Ю

Київ (УНІАР, ПС УРП). — Тут в неділю, 17-го березня, в день референдуму, відразу після голосування голова Верховної Ради України Леонід Кравчук дав інтерв'ю для українських та іноземних журналістів, у якому зазначив, що не хотів би ані такого союзу, що був, ані такого, що є, а тільки союзу на абсолютно нових принципах, до якого добровільно входили б повністю суверенні держави. Л. Кравчук підкреслив, що у нього склалося враження, що у керівників центру останнім часом стався певний поворот у підході до побудови союзу, і у виступах з Москви нині йдеться не про союз держав, а про союзну державу. За його словами, чим міцнішим буде центр, тим слабшими будуть суб'єкти союзу, а це неприпустимо. Відповіді на питання, як він проголосував на Всесоюзному референдумі, Кравчук не дав. О 12-ій год. дня інтерв'ю було показане у програмі українського телебачення „Новини", при чому деякі місця у ньому можна було уважати порушенням закону про заборону аґітації в день референдуму.

Як повідомляє ПС УРП, Л. Кравчук також дав інтерв'ю для газети „Аргументи і факти, де на запитання, чи міцний, на думку Л. Кравчука, союз між республіками Л. Кравчук відповів: „Договір, укладений 1922 року не виправдав надій народів, які об'єдналися в союз. Український, та і багато інших народів однозначно вважають, що таким, яким він є сьогодні, союз бути не може. Минулого року парлямент нашої республіки ухвалив декларацію про державний суверенітет. За неї стоячи голосували всі: і комуністи, і соціял-демократи, і представники інших партій".

Далі Л. Кравчук пояснив, що населення України хоче, щоб новий союз був створений на принципово нових основах. „Ми вважаємо, що це повинен бути Сюз суверенних держав. Всі політичні структури, всі структури влади повинні будуватися, виходячи з інтересів республік. У новому Союзі повинні бути враховані інтереси всіх народів — національні, політичні, духовні. Крім того, необхідні гарантії, що цей союз не перетвориться, як це сталося після 1922 року, в тоталітарну державу, отже в договорі і ці принципи повинні бути враховані. Договір не повинен бути загальним. Слід зформулювати статті таким чином, щоб не було двозначности у тлумаченні".

Голова Верховної Ради України підкреслив, що українці хочуть свободи, але не за рахунок інших народів. На його думку, в новому договорі повинні бути чітко визначені повноваження між республіками і центром. На жаль, зауважує Кравчук, на обговорення Ради федерації виносяться такі проєкти документів, які віддзеркалюють попередні позиції. Треба, щоб у республіках діяли тільки їхні закони, щоб республіки були господарями на своїй землі і вирішували всі питання, які входять у їх компетенцію. На думку Кравчука, не центр, а республіки повинні визначати об'єми центральної влади. „Наша Верховна Рада визначила, які повноваження залишаються за республікою, які повинні бути передані центрові: це оборона, космос, атомна енерґетика, великі науково-технічні проблеми і деякі інші сфери. Все інше вирішується республікою, як суверенною державою".

Л. Кравчук повідомив, що Україна вже підписала економічні договори з 14 республіками, які входять до складу СССР. Підтвердив, що в майбутньому Україна матиме свою валюту, але спочатку треба зробити все для того, щоб Україна стала більш відкритою як для інших республік, так і для всього світу. Для цього, окрім закону про економічну самостійність України і про місцеве самоуправління, незабаром вийдуть закони про зовнішньоекономіч-

(Закінчення на стор. 4)

Білий Дім передбачає резиґнацію С. Гуссейна

Вашінґтон. — Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Ендрю Розентол аналізує становище американської Адміністрації до перспективи зміни влади в Іраку.

В той час як ЗСА і їх союзники в антисаддамівській коаліції прагнуть остаточного перемир'я з Іраком, Адміністрація Джорджа Буша вже будує пляни і виходить з нової настанови, що іракському президентові не вдасться втриматися при владі до кінця цього року.

Президент Дж. Буш недвозначно заявив, що він підтримує опозиційні політичні сили в Іраку. Однак ні американський Президент, ні його помічники не плекають ілюзії — наступник С. Гуссейна на пості іракського президента навряд чи займе більш дружнє і більш сприємливе для Америки становище, яке влаштовувало б саму Адміністрацію.

Згідно з оцінкою Білого Дому, в Іраку покищо не існує політичної сили, яка могла б зрівнятися своєю силою з правлячою соціялістичною партією Баат, до якої належить Гуссейн. У зв'язку з цим баатистам, мабуть, вдасться зберегти владу, хоч С. Гуссейнові доведеться залишити президентський пост. Нема сумніву, що ЗСА воліли б мати справу з іншою політичною силою, ніж партія Баат.

Державний секретар ЗСА Джеймс Бейкер після повернення з десятиденної поїздки по країнах Близького Сходу і СССР заявив, що практично всі офіційні особи, з якими він зустрічався, переконані в тому, що Гуссейнові вже в цьому році доведеться відмовитися від свого посту.

Недавно Дж. Бейкер заявив в інтерв'ю: „Ми хотіли б бачити зміни в іракському уряді і не робимо з цього секрету". Разом з тим державний секретар підкреслив, що З'єднані Стейти Америки і їх союзники хотіли б зберегти в територіяльній цілісності Ірак — інакше в реґіоні „виникне політичний вакуум", який доведеться чимось заповнити.

Судячи з усього, Адміністрація ЗСА змушена стримувати власне бажання наблизити кінець політичної кар'єри Гуссейна. Вашінґтон розуміє, що не повинен вмішуватися у внутрішні справи Іраку в умовах, коли воєнні дії вже припинені.

РЕФЕРЕНДУМ — ЦЕ ДОВІР'Я ДО КОМПАРТІЇ І ҐОРБАЧОВА — КАЖЕ МОСКВА

Москва. — Кремлівські диктатори, використовуючи референдум, який відбувся в багатьох республіках СССР в неділю, 17-го березня, для своїх пропаґандивних цілей і для скріплення престижу Комуністичної партії і її генерального секретаря, президента і диктатора СССР Міхаїла Ґорбачова про якого ще кілька днів тому говорили аналітики, що його дні пораховані, а його програма перебудови і демократизації цілковито збанкрутована.

Кремлівські пропаґандисти, зараз таки після проголошення вислідів референдуму, взялися на всі лади використовувати цей „всенародній" опит і дійшли до висновку, що перебіг плебісциту це вотум повного довір'я до політики М. Ґорбачова і його майже повністю зруйнованої економіки, очевидно, завдяки довголітнього господарювання Комуністичної партії і її ставленників. Ґріґорій Ревенко, головний дорадник Ґорбачова у справі референдуму заявив на пресовій конференції що референдум це „фундамент для майбутніх демократичних реформ в СССР" і „поширення суверенних прав" у республіках. Ревенко ані одним словом не згадав при тому про висліди голосування на підставі республіканських бюлетенів. Він напевно знає, що відповідаючи на випрацювьоване Верховною Радою України питання, усі області України підтримали повний суверенітет республіли, а голосуючі в західніх областях України домагалися крім того повної самостійности й незалежности України та відкинули повністю питання про потребу союзу випрацюване в лябораторіях ЦК КПСС.

Комуно-московські пропаґандисти, яких компартія тисячами вислала в народ для пояснення справи референдуму заявляють, що 75 відсотків, тобто приблизно 105 міл. населення голосувало за союз, 77 відсотків заявились за існування Союзу в оновленій формі.

Вислані ЦК КПСС пропаґандисти промовчують також висліди голосування в Російській федерації, населення якої підтримало повністю Боріса Єльцина, голову Верховної Ради тієї республіки ,який не тільки домагався перед референдумом уступлення М. Ґорбачова з посту президента СССР, але поставив на бальоті питання про вибір президента всенародним голосуванням, бо інакше теперішній президент все залишатиметься диктатором без мандату народу.

Західні політичні аналітики і дипломати кажуть, що вони тепер дещо більше розуміють переставлення М. Ґорбачова з центру на право, де він знайшов підтримку в армії і КҐБ, бо він мав тільки два виходи: зрезиґнувати зі свого посту, або стати пішаком генералітету армії і КҐБ. Він, амбітний політик, вибрав цю другу можливість і його протектори постаралися підтримати референдум, а тим самим його престиж.

Кореспонденти повідомляють, що М. Ґорбачов зробив чергову погану помилку, яка може вдарити по ньому дуже сильно. День після референдуму він проголосив підвишку цін на товари широкого вжитку, включно з харчовими продуктами на 60 відсотків. Ціна хліба молока, масла і молочних продуктів потроїлась, викликавши відруховy неґативну реакцію народів. Політичною помилкою треба вважати те, що він, проголошуючи підвишку для цілого СССР, ще раз вмішався до внутрішніх суверенних прав республік і цим самим дав доказ свого комуно-московського імперського мислення.

Торонтонська Катедра приймає подання на стипендії

Торонто, Онт. — Катедра Українських Студій при Торонтонському університеті повідомляє про конкурс на кілька дотацій і премій на 1991-92 рік.

Дослідну дотацію ім. Дмитра й Наталі Галушків признається старшому науковцеві, який веде досліди, що завершаться виданням праці з галузі українознавства. Перевагу надається україністам з-поза Північної Америки, зокрема тим, що працюють в східньо-середній Европі, на Далекому Сході, в Австралії та в інших країнах, де можливості для українознавчих студій обмежені.

Дотацію ім. Іллі й Павлини Шкільників признається докторантові, який закінчує працю над докторською дисертацією з української історії, мовознавства, літератури, мистецтва, політології або споріднених дисциплін. Кандидатові на ці дотації запрошується вносити подання.

Катедра також призначить кілька премій. Серед них є премія в пам'ять Кеті Обал для допомоги студентам і аспірантам, які вивчають українські предмети. Премія українського Тисячоріччя надається за визначну студентську працю на українську тему.

За додатковими інформаціями про дотації ім. Галушків і Шкільників, включно з грошовою вартістю і реченцем на подання (15-го квітня) можна звертатися письмово до: Chair of Ukrainian Studies, 100 St. George St., University of Toronto, Toronto, Ontario M5S 1A1.

У СВІТІ

ПРЕДСТАВНИКИ ПІВНІЧНО-Атлантійського Оборонного Союзу (НАТО) обговорюють в Брюсселі справу переговорів державного секретаря ЗСА Джеймса Бейкера з президентом СССР Міхаїлом Ґорбачовим, міністром закордонних справ Александром Безсмертних та іншими совєтськими урядовими чинниками. Першочерговою темою була справа договору про редукцію звичайної зброї і війська в Европі. Деякі представники, користуючись точними інформаціями розвідки, повторяли вже відому і голосну справу, що СССР ховає велику частину зрбої, зокрема танків, гармат, панцерних возів, ракет із засягом на близьку віддаль за Уралом, куди вже не досягає договір підписаний в Парижі. Що говорив Бейкер з совєтськими диктаторами і які будуть висліди його розмов, покищо не відомо. НАТО вимагає, щоб СССР дотримувався букви договору, бо в інакшому разі вони зірвуть домовленість. Дотримання унеможливило б підписання американсько-совєтського договору про зменшення стратегічної зброї, кажуть військові спеціялісти.

НІМЕЧЧИНА ПОГОДИЛАСЯ надати Ізраїлеві додаткову допомогу у висоті 5 біл. дол. на влаштування нових еміґрантів з Совєтського Союзу і побудови для них відповідних приміщень. Програма цієї великої допомоги розрахована на п'ять років. Справу допомоги полагодив з німецькими урядовими чинниками міністер закордонних справ Ізраїля Дейвид Леві, який вів безпосередні переговори з міністром закордонних справ Німеччини Гансом Дітріхом Ґеншером і канцлером уряду Гельмутом Колем. Дотепер з СССР до Ізраїля прибуло 200,000 жидів, велика частина яких живе у примітивних умовах. Крім того до Ізраїля приїжджають також жиди з Ефіопії.

ОПИТИ ПЕРЕВЕРДЕНІ в Мадярщині, Польщі, Чехо-Словаччині, Литві і Російській федерації виказали, що громадяни тих країн і республік вважають Мадярщину взірцем демократичного й економічного проґресу у Східній Европі, а Росію найбільш запущеною країною, яка не може дати собі ради навіть з продуктами, які готові вже надходять із західніх країн. Опити були переведені мадярсько-французьким інститутом дослідів публічної опінії, який пропонував згаданим країнам і республікам перебудувати свої системи, взоруючись на найкращому моделі.

КОЛИШНІЙ ПРЕЗИДЕНТ З'єднаних Стейтів Америки Ричард Ніксон незабаром відвідає Литву. 23-го березня він прибуде до Вільнюса на особисте запрошення тамошнього президента Витавтаса Ляндсберґіса. Це буде перша візита у Прибалтиці політичного діяча такого маштабу. В минулому році нюйоркський сенатор Альфонс Д'Амато пробував продістатись до Литви з території Польщі без совєтського дозволу, але каґебівські прикордонники не впустили сенатора до республіки. З Ніксоном мабуть такий випадок не трапиться. Ніксон перебуває тепер у Москві і звідти він полетить до Вільнюса на окремому літаку замовленому для нього литовським урядом. В суботу, 23-го березня, назначені переговори між Ніксоном і Ляндсберґісом. В неділю відбудеться парадний бенкет на честь високого американського гостя. Ніксон прибуде до Вільнюса з кількома політичними й економічними дорадниками.

ГЕНЕРАЛ ІЗРАЇЛЬСЬКОЇ АРМІЇ Рамі Дотан признався до вини у перекупстві. Він взяв від американських летунських компаній, зглядно летунської індустрії, 12 міл. долярів за сприяння торгівлі американців з ізраїльською армією. Військовий суд визнав ген. Дотана винним і виніс присуд — 13 років в'язниці. До проголошення присуду ген. Дотан надіявся на поблажливість суддів, бо, як він заявив: „Я не брав гроші від Ізраїля, а від американської компанії". Суд однак дотримувався закону, що офіційні особи не можуть брати гроші ні від кого.

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ Німеччини Ганс Дітріх Ґеншер знову відбув дводенну візиту до Москви, де він зустрічався з президентом СССР Міхаїлом Ґорбачовим, своїм совєтським колеґою Александром Безсмертних і представниками німецької національної меншини. Під час пресової конференції Ґеншер заявив, що М. Ґорбачов обіцяв йому прийняти делеґацію совєтських німців і вислухати їхні зажалення. **Сьогодні в СССР живе 1,8 міл. німців.**

Новий успіх СФУЖО на міжнародному форумі

Джерзі Сиmі, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Про цей новий успіх українських зорганізованих жінок на форумі Об'єднаних Націй ми вже подавали коротку вістку. Тепер представниці СФУЖО відвідали нашу редакцію, щоб розповісти точніше про нові можливості та завдання, що дає їм на міжнародному полі прийняття СФУЖО до групи неурядових організацій, які діють на терені ООН.

З інформацій наших гостей в особах Лідії Гладкої, референтки зовнішніх справ СФУЖО, Олени Процюк, заступниці голови СФУЖО і делеґатки Світового Руху Матерів при ООН (МММ), Ірини Куровицької, її заступниці та заступниці Л. Гладкої до НҐО Надії Ратич, довідуємось, що листом з грудня 1990 року повідомлено голову СФУЖО Марію Квітковську, що ця організація є прийнята до НҐО та його Відділу публічної інформації на повноправному статусі.

Наші гості стараються по змозі вияснити нам цілу складну систему праці усіх відділів та організацій, що належать до ООН, або є з ними пов'язані, та широких можливостей, які дає присутність у них українських жінок.

У Світовому русі Матерей (МММ) СФУЖО вже є членом майже 40 років. МММ має дорадчий статус, що дозволяє також на „інтервенції", це значить внесення усних чи письмових заяв на форумі ООН, зокрема тих, що торкаються матерей і дітей.

У редакції „Свободи" (сидить) Л. Гладка (стоять, зліва): Н. Ратич, І. Куровицька, О. Процюк.

Представниці СФУЖО О. Процюк і І. Куровицька є постійно на усіх міжнародних зборах, конвенціях, конференціях, засіданнях тут та в інших країнах, де можуть популяризувати чи висувати українські питання. Багато вдалося здобути у Декаді дитини, а останньо представниці в МММ здобули широке зацікавлення катастрофою в Чорнобилі та її трагічними наслідками. Тема Чорнобиля є від 1986 року постійно обговорювана не лише на терені МММ, але взагалі в ООН, що завершилася на внесок МММ схваленням відповідної заяви ЮНІСЕФ виданої у квітні 1990 року. Цю заяву наші представниці вислали до усіх членів ЮНІСЕФ. В тому році, як інформують гості, ця організація призначила 3 міл. дол. для жертв Чорнобиля.

Після таких вияснень нам навіть незручно вже ставити питання, яка користь для наших представниць бути в Світовій організації матерів бо бачимо, що там можна постійно порушувати ці питання, які торкаються українських трагедій і проблем, як ось трагедії Чорнобиля, політичних в'язнів-жінок та інших. Постійна участь представниць СФУЖО, їхні знайомства з жінками інших народів, можливість участи у різних нарадах та конференціях в рамках ООН та ставлення внесків чи хоча б запитів, популяризують наші стремління.

Прийняття представниць СФУЖО до НҐО — це черговий крок вперед у міжнародних зв'язках, що його досі зробили лише українські жінки і тому можуть цим справді погордитися. Зокрема важливим є це, що їх

(Закінчення на стор. 3)

Театр ім. Духновича в Пряшеві загрожений

Пряшів, Чехо-Словаччина (М.М.). — Федеральний парлямент та уряд Чехо-Словаччини вже кілька місяців обговорює „реституційний закон", тобто закон про повернення націоналізованих об'єктів їх первісним власникам. Цей закон дуже пошкодить пряшівському українському театрові ім. О. Духновича, будинок якого колись належав Римо-Католицькій Церкві. Церква висловлює законні претенсії на свій будинок, на реконструкцію якого український театр лише минулого і цього року дав майже 6 міл. крон із свого бюджету.

У понеділок, 4-го лютого представники театру обговорювали це питання з представником Римо-Католицької церкви в міській ратуші. Ніякої угоди не заключено, однак все вказує на те, що театр у найближчому часі буде змушений виселитися з об'єкту, який понад 40 років був його домівкою.

Місто пропонує Театрові ім. Духновича старий будинок колишнього словацького театру ім. Й. Заборського з минулого століття, який теж вимагає капітального ремонту. Ремонт, на думку спеціялістів, буде тривати кілька років і був би дорожчим ніж побудова нового театру. Єдиний український професійний театр за межами України залишається, таким чином, без стріхи над головою.

Реституційний закон покищо не вступив у дію. Дирекція театру хотіла б відкупити будинок у Церкви або хоча вирентувати його. Та Церква не хоче і чути про це. Остаточне слово має сказати міністерство культури Словаччини.

В АМЕРИЦІ

У ВАШІНҐТОНІ, де політичні переконання уважаються дуже важливим фактором для остаточного визначення даного політика, з новим демократичним сенатором зі стейту Коннектикат має вашінґтонський політичний світ деяку заковику, бо голосує він з демократами, звучить, як республіканець і робить серйозні закиди обидвом політичним партіям. Джозеф Ліберман, починаючи свою сенаторську кар'єру, каже, що демократи дальше уважають, що для полагодження будь-яких проблем потрібно тільки кинути гроші, а також уважають, що надання допомоги приватному секторові означає допомагати багатим. Натомість республіканці іґнорують соціяльні потреби країни.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ УРЯДУ президента Джорджа Буша заявили, що новим амбасадором Совєтського Союзу до ЗСА призначено довголітнього партократійного професійного дипломата Віктора Комплектова. Цей 59-літній спеціяліст від американських і латино-американських справ прийде на місце Александра Безсмертних, якого призначено на пост міністра закордонних справ СССР на місце Едуарда Шеварнадзе, який зрезиґнував минулого року з попередженням, що країна котиться до диктатури. Призначення В. Комплектова амбасадором до Вашінґтону, за твердженнями знавців совєтської політики, вказує на те, що в останньому часі партократи перемагають у кремлівському верховодстві та стараються вести більш твердолінійну політику у відношенні до Заходу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Клопіт з демократією

Антична Атенська Республіка із першим теоретиком демократії Солоном у VI сторіччі перед Христом не була ідеальною у нашому теперішньому розумінні. Користуючись „остракізмом", прогнали з краю праведника Аристида. Обвинуватили Сократа, що його вважаємо наймудрішим чоловіком в історії світу, у деморалізуванні молоді, засудили на смерть і стратили, казавши випити трутизну. А проте Атенська Республіка таки була колискою демократії і саме своїми недоліками доказала, що державний демократичний устрій — найтрудніший, найскладніший, бо вимагає політичної зрілости народу.

Водночас фірмою демократії прикривали себе деспоти, і по нинішній день маскою демократії автократи прикривають свої злочини. Ленінська конституція була „найдемократичнішою у світі". Большевицькі віршоплети склали навіть пеан у честь большевицької демократії: „Я друґой такой страни нє знаю, ґдє так вольно дишіт челавєк". Коли Едвард Шеварднадзе закинув Ґорбачову змагання до диктатури, Ґорбачов обурився і назвав свого вчорашнього приятеля „зрадником перебудови", яку він, Ґорбачов, вестиме далі. Ґорбачов далі деклямує про демократію, будучи вірним комунізмові та опершися на військо й політичну поліцію.

Коли розпочалася криза в обширі Перської затоки, демократичні критики політики президента Джорджа Буша вказували на факт, що арабський Кувайт не вартий війни за його свободу, бо тамошній державний устрій найбільш назадницький. Вернувшись до визволеного американцями Кувайту, емір Шейх аль-Ахмад поцілував землю, але цього мало було кувайтцям. Знаючи, що він завдячує Америці, той кувайтський автократ обіцяв провести демократичні реформи. Півмільйона американців у військових уніформах, зосереджені в пустині Савдійської Арабії, переконалися з власного досвіду, що в Савдійській Арабії невільно пити й краплі алькоголю (поворотці кинулися до пива), жінкам не вільно керувати автом і небезпечно, щоб жінка на вулиці засміялася. Тепер після фантастичної воєнної перемоги і в Савдійській Арабії почали натякати на потребу зміни деяких перестарілих обичаїв.

Своєрідною політичною сенсацією став перший після війни проти Іраку виступ на телевізії іракського диктатора Саддама Гуссейна. у „Ню Йорк Таймсі" з 17-го березня є про це широкий допис із столиці Савдійської Арабії і окремо наведено цитати з його промови. Саддам виправдувався, що „недавні сумні події" перешкодили йому виступити з промовою до народу швидше. Лаявся, що 28 держав провели проти Іраку „брутальну аґресію". Таврував „відступників, дезертирів, зрадників і закордонних провокаторів", які провели в різних містах Іраку бунтарські виступи проти леґальної влади. І — найважливіше — заповів перехід на „політичний плюралітет" та зміну конституції.

Президент Буш негайно зареаґував: не можна вірити Саддамові. За словами Буша, його довір'я до Саддама Гуссейна рівняється нулеві.

Демократична система, — як сказано вище, - трудна, складна, вимагає зрілости народу. Але вона найтривкіша і єдино природна, бо природа людини така, що прагне свободи. В Америці є стільки свободи, що вона інколи переступає межу до сваволі. Найлегшою державною системою є автократизм, диктатура однієї партії або одиниці. Але це система неволі. А що все неприродне мусить швидше чи пізніше провалитися, то й авторитарні системи провалюються; провалився комунізм як диктатура однієї партії. Повіяв по широкому світі подув демократії. Як довго Міхаїл Ґорбачов тримається комунізму — не може бути свободи народів, що їх насильно включено в кордони імперії. Заява Саддама Гуссейна про демократизацію режиму в Іраку є засобом втриматися при владі. Але вдача диктатора не зміниться на вдачу демократичного лідера, який шанує волю народу. Англійська королева не має права навіть виголосити промову, якої згори не апробує прем'єр. Але в Англії „Маґна харта лібертатум" існує від 1215 року. Президент Буш сказав правду: Саддам Гуссейн використовує назву демократія тільки для демагогії. І тому його влада дуже короткотривала.

Олександер Серафин

ДОЛЯ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СССР

Найбільш новаторською і радикальною реформою Ґорбачова було прийняття закону, який дозволяє совєтським підприємствам робити договори з іноземними спільниками відносно спільних підприємств. Совєти передбачали досягнути деякі користі: 1) отримати зі Заходу нову технологію і професійний керівничий досвід, 2) бути побудником до заміни імпортів місцевими виробами і 3) збільшити свої експорти.

Удосконалюючи технологію у виробництві споживчих та індустріяльних виробів і використовуючи західній досвід у веденні підприємств, Ґорбачов намагався зробити совєтські вироби конкуренційними на світовому ринку. Це помогло би економії СССР зменшити імпорти, пропонуючи при тому своїм покупцям свої власні якісні вироби, і збільшити експорти, що мало би позитивний вплив на запасну тверду валюту.

Совєтський уряд дозволив чужинцям бути власниками на 99% спільних підприємств. Президентський декрет, опублікований при кінці 1990 року навіть дозволяє творити фірми, в яких чужинці можуть бути повними (на 100%) власниками. Вони самі можуть встановляти ціни і вибирати своїх постачальників. Щоби притягнути західні фірми до цих спільних підприємств, держава пішла на певні інші уступки — як звільнення від податків протягом перших двох років, пересилання заробітку на Захід і, в разі ліквідації, інвестицій у твердій валюті та інші полегші.

Помимо того, західні підприємці підходили і підходять до спільних підприємств дуже стримано і дивляться на них скептично. Одним може з найбільших застережень є неясність відношення рубля до доляра, як прийде до пересилання прибутків на Захід.

Найбільшою атракцією спільних підприємств для західніх фірм є доступ до великого совєтського ринку. Це є дещо незгідним з плянами СССР, який хоче мати доступ своїх товарів до західніх ринків, а головно до валюти.

Дотепер СССР підписав понад 2,000 договорів з західними фірмами. В загальному, американські компанії були і є позаду у творенні спільних підприємств в порівнянні з европейськими, зокрема німецькими. Американські підприємства ставляться обережно з інвестуванням в Східній Европі і СССР. Впродовж перших дев'ятьох місяців 1990 року американські фірми становили лише 3% всіх інвестицій в Східній Европі разом з СССР і становили лише 14% всіх заснованих спільних підприємств. Німеччина була на першому місці з 59% всіх інвестицій і 38% всіх спільних підприємств, а Франція на другому з 13% інвестицій і 18% спільних підприємств. Західно-европейські екзекутиви остерігають, що центральноевропейський ринок не є місцем на швидкий заробіток. Найбільшою перешкодою є гроші, яких не можна виміняти на західню валюту. Деякі фірми розв'язують цю проблему іншими способами. Наприклад, Пепсі бере за свій продукт експортований до СССР совєтську горілку „Столічную". Іншою перешкодою є якість совєтських товарів.

Хоч дотепер зареєстровано понад 2,000 спільних підприємств, з них тільки біля 500 діє, з чого біля 100 тратять гроші. Кожна більша західня фірма старається запевнити своє майбутнє. Половина спільних підприємств знаходяться в легкому виробництві і обслуговуванні. Крім відомих Пепсі і МекДоналд вже існує багато інших знаних американських фірм, як Джансон Векс і Тамбрендс, які мають фабрики в Києві, а Колґейт-Палмолів є в процесі переговорів побудувати виробництво пасти до зубів в Києві. Інші великі американські фірми, які договорюються з урядом, є: Тексако, Шеврон і Істман Кодак.

Політичний і економічний хаос в СССР є найбільшою причиною, що охолодив американський невеликий ентузіязм інвестувати в цій країні. Боротьба за владу держави між демократичними і комуно-реакційними силами поставила західній світ на осторогу. Інші держави Східньої Европи дальше стараються також притягнути західній капітал. Багато фірм, які думали

(Закінчення на стор. 4)

Роман С. Голіят

Совєтські партократи в Ню Йорку

Совєтський уряд закупив у 1971 році 6.5-акрову скалисту й лісисту парцелю, т. зв. Фаредей Буд, при 355 Best вулиці і Мошулю авеню у сусідстві Генрі Гадсон парквею у Рівердейл-Бронкс. Цю посілість вони негайно обгородили високим залізним і дротяним плотом.

Там вони збудували 19-поверховий хмаросяг, у якому на 16-ти поверхах (240-апартаментів) живуть совєтські службовці, включаючи членів совєтської місії до Організації Об'єднаних Націй і їх родин. Три долішні поверхи призначені для школи, авдиторії, гімнастичної залі й для інших потреб мешканців. Підземний ґараж може вмістити коло 100 -авт.

Більш упривілейовані партократи живуть по приватних мешканнях. Для осіб, що не мають власних авт, два автобуси з будівлі возять працівників місії при ООН до Ню Йорку. Їх діти, крім своєї школи, ходять до місцевої американської публічної школи. Для вигоди своїх жителів збудували басейн, як також різні удогіднення для дітвори.

Недалеко до входової і виходової брами у будках міська нюйоркська поліція стереже совєтчиків 24 годині. Вхід до совєтської оселі контрольований електронічно.

За адміністрації посадника Еда Кача площу, яка сусідує із совєтською парцелею, названо іменем Щаранського, а це прискорило його звільнення з ҐУЛаґу. На цій площі донедавна збиралися ортодоксальні жидівські демонстранти, вимагаючи виїзду жидів з СССР.

Більшість працівників місії при ООН мають контракт на п'ять років. Приїжджають вони до Америки з порожніми руками, а повертають домів з усяким добром, яке придбали собі на протязі років. Вантажні авта забирають опакований товар до порту для дальшої відправи в СССР.

На тутешньому терені „ребята" живуть американським трибом. Купують усе, що тільки душа запрагне, вони звільнені від податку. Деякі з тих „гостей" так пристосувалися до американського трибу життя і ноші, що якщо б не їх притихла мова, важко було б їх відрізнити від місцевого населення. Більшість з них роз'їжджають розкішними автами, на багатьох з них немає ДПЛ плитки, тільки ньюоркського стейту. За адміністрації Ґорбачова старі партократи від'їхали „на Родіну", а на їх місце прийшло нове покоління зі знанням англійської мови. Хоча Україна є членом ООН, українці становлять мінімальний відсоток працівників місії при ООН.

Під цю пору росіяни посідають 11-поверховий будинок при 136 67-ма вулиця схід в Ню Йорку, в якому міститься також представництво місії Української ССР при ООН (ця адреса відома для нюйоркчан з частих протикомуністичних демонстрацій), 14-акровий маєток в Ойстер Бей і 38-акровий маєток в Ґлен Кові, оба на Лонґ Айленді.

Д-р Юліян Мовчан

РІК МОЦАРТА

Двохсотліття смерти геніяльного композитора

II.

Великим і болючим ударом для Моцарта була смерть його батька — Леопольда в травні 1787 року — батька, якому він дуже багато завдячував у своїй музичній кар'єрі і в своєму житті взагалі. Біографи твердять, що зі смертю батька Моцарта огорнув глибокий песимізм і депресія, з яких він цілком не вийшов до самої своєї смерти 5-го грудня 1791 року. До того ж почала підупадати на здоров'ї також його дружина Констанца. Мабуть, передчуваючи свою недалеку смерть, він розпочав компонувати для самого себе Реквієм, якого так і не встиг закінчити, бо помер під час праці над його кінцевою частиною.

Поховано Моцарта на цвинтарі св. Марії поблизу Відня. Але з причини матеріяльних злиднів, поховано його не в окремій могилі, а в спільній, як це робиться у випадку похоронів різних волоцюг чи просто дуже бідних людей, які як-то кажуть, не мають „шеляга за душею". Як подають біографи, крім його дружини, погребників та його собачки, нікого іншого не було на похоронах. І тому, коли аж по семи чи по восьми роках після смерти Моцарта Констанца знову вирішила відвідати могилу свого чоловіка, то вона фактично ніякої його могили там не знайшла. Там була величенька галявина землі, заросла травою... Щоправда, тепер на тій галявині стоїть камінний пам'ятник сірого кольору з написом на ньому — МОЦАРТ. Чи саме під тим пам'ятником спочивають тлінні останки Моцарта — це вже інше питання.

Щодо причини смерти Моцарта, то в цій справі і досі нема однозгідности. Одні уважають, що він помер у наслідок пошкоджень свого організму від шкарлятини, якою він тяжко хворів ще в дитинстві. Інші кажуть, що причиною його смерти була недуга нирок, а ще інші припускають, що його отруїли. Зокрема підозра падає на італійського композитора Сальєрі, який заздрив Моцартові як генієві, бо сам таким не був... Були чутки і про „масонську змову" проти Моцарта, про що недавно писав католицький престижевий журнал з Риму, що виходить шістьома мовами — „Тридцять днів". Нарешті, зовсім недавно в американській газеті „Акрон Бекон Джорнал" за 22-го лютого ц. р. читаю, що на підставі своїх досліджень французький антрополог П'єр Пуеч (Puegh) дійшов до висновку, що причиною передчасної смерти Моцарта було пошкодження голови в наслідок падіння...

Також довший час було дивним і незрозумілим, чому Моцарт майже завжди жив у матеріяльній скруті. Живучи виключно з музики та концертів, як також часто подорожуючи, звичайно він не міг доробитися маєтку, проте міг принаймні жити так, як жило більшість його співгромадян. Але дожитися до того, щоб бути не в силі заплатити за власну могилу на цвинтарі, — це вже було трохи дивним.

Вирішенням цього питання зайнявся німецький історик музики Уве Крамер. Дослідивши багато матеріялів, пов'язаних із життям та працею Моцарта, Крамер, як подає на своїх сторінках німецький журнал „Музика", дійшов до висновку, що причиною матеріяльної руїни Моцарта була його велика любов не тільки до музики, але також до газартових ігор. Хоч гроші він мав, але біда була в тому, що він швидко їх програвав. Крамер наводить такий приклад: від 1783 до 1788 року Моцарт заробляв приблизно 10,000 ґульденів на рік. В перекладі на доляри це буде 108,000 долярів. Понад сто тисяч долярів на рік. Дуже добре! Але, як твердить Крамер, хоч Моцарт дуже любив гру в карти й більярд, проте він майже завжди програвав. І, якщо все це правда, що подав Уве Крамер, то це є ще одним доказом того, що навіть генії можуть мати і недоліки в своєму характері. На жаль, Вольфґанґ Амадей Моцарт, видно, не був вийнятком з цього загального правила. Сучасній людині дивно теж, як він міг знайти на все це час? Але загальновідомо, що генії знають таємниці, що їх не знають прості смертні, як я з вами...

Та, не зважаючи на всі ці недотягнення, які міг мати Моцарт, це аж ніяк не зменшує його геніяльности як композитора. Загально вважають, що він є композитором для „всіх сезонів" і всіх родів музики. Інший видатний австрійський композитор і його сучасник Франц Йозеф Гайдн у 1783 році сказав до Леопольда Моцарта: „Ваш син вже тепер є найбільшим композитором. Я знаю і відчуваю це особисто, як також чув це від інших".

І хоч минає 200 років від часу смерти Моцарта, але музика його не тільки не втрачає своєї популярности, али знаходить все більше і більше слухачів і шанувальників. Цьому теж сприяють у наші часи велетенські технічні успіхи щодо записів і передачі музики, починаючи від „гай-фай", через „стерео", і кінчаючи різного роду „дисками".

Важливо також зазначити, що деякі твори Моцарта публіка зрозуміла і правдиво оцінила не тоді, коли вони були скомпоновані, але значно пізніше — вже після смерти їхнього композитора. До таких, наприклад, належить знаменита опера „Дон Джіовані". В травні 1788 року, коли її вперше виконали у Відні, її тоді чомусь дуже холодно прийняла віденська публіка; на думку декого це було майже „провалом" для Моцарта. Але згодом навпаки, все змінилося — опера „Дон Джіованні" стала одним з найбільш улюблених і популярних творів Моцарта і вона не сходить з оперних сцен світу. Майже кожного сезону її можна чути.

Таким був Моцарт. І хоч життя його було коротким, проте його музика житиме так довго, як довго людина лишатиметься людиною.

Подав В. Б.

Бурятська леґенда про Т. Шевченка

Буряти — це невеличке (300,000) монгольське плем'я в південносхідній частині Сибіру. Цю леґенду переказали бурятські відвідувачі могили Т. Шевченка. Вперше опублікована в 1938 році. Це чи не найкраща леґенда про Шевченка. Поміщена в книзі „Шевченко і народ", видання Української Академії Наук УССР в 1963 році за загальною редакцією і з вступною статтею Максима Рильського.

* * *

Крилата слава про цю людину аж на самий кінець нашої країни, аж на південносхідні кордони долетіла. Долетіла й розповіла про людину, що все життя на собі кайдани носила. Спочатку ці кайдани кував на ній пан, але могутня ця людина випростовується — і тріщать кайдани! Тоді на допомогу панові прибігав жандарм, міцні кайдани приносив і теж кував. Але не падала людина. Важко було їй, кров'ю стікала та підіймалася на ноги і знову рвала кайдани. Тоді сам цар прибіг і сам важкими кайданами обплутав тіло, щоб не могла людина й ворухнутися. А вона все-таки не покорилася. І питали в неї:

— Де ти сили береш?

І відповідала вона:

— Сила моя в народі, сила ця невичерпна.

Скована ходила людина по країні, брязкотіла кайданами, сіяла в людські серця слова, що гнівом сходили. Співала пісень, які доходили до українця, росіянина, казаха, молдаванина, бурята. Слухали її люди і до зброї бралися.

Звали цю людину Тарас Шевченко — поет з України.

Таке ми чули в нашій бурятській країні. І ось довелося побувати на його могилі.

Відвідали ми музей, подивилися, послухали і впевнились, що правду чули ми в себе про Шевченка.

З почуттям великої поваги до борця за народне щастя зняли ми шапки перед його могилою. І стоячи тут, на Тарасовій могилі, ми згадали леґенду, яку з уст у вуста передають буряти про українського поета.

Стефанія Андрусів

ВОСКРЕСАЄ УКРАЇНА

І щось в мені таке болить,
Що це і є, напевно, Україна.
Ліна Костенко

III.

Усяка спроба вияснити, як було насправді, і чому український народ і в цьому столітті щедро продовжував народжувати своїх „лютих ворогів" — буржуазних націоналістів, чому любов до свого народу — називається лютою зрадою, а зречення від рідного народу — доблестю, трактувалося як махровий націоналізм і „образа великого російського народу".

Прийшла, нарешті, пора сказати вголосі в Україні те, що найбільшої, найнепоправнішої шкоди українській автентичності, фізичному й моральному здоров'ю української нації завдала Росія. У цьому місці прийнято уточнювати, що поняття „Росія" не те саме, що „російський народ", що „великий російський народ" не ототожнюється із Російською імперією і є її першою жертвою. Усе це так, йдеться про Росію-імперію, а не про народ. Але й народ, чиїм іменем і чиїми руками твориться імперія, теж відповідальний перед іншими народами за наслідки її політики, і за цю вину, витоки якої, можливо, починаються від специфічних особливостей національного характеру імперського народу, отримує і розплату за тягар імперії: мабуть тому життя низів російського народу нині виявилось злиденнішим і глибше зруйнованим, ніж інших народів.

Та Росія, яка вкраялася у долю України і марнувала її упродовж кількох століть, завжди була типовою континентальною імперією із нетиповими замірами щодо колоній, зокрема таких, як Білорусія і Україна. Україну трактовано було виключно як частину Росії, її окраїну (звідси шовіністичне тлумачення терміну „Україна" як окраїни), яка невідомо чому (від невдячности хохлів — малоросів чи від злої вдачі) вигадала собі якусь окремішність, намагалася відірватися від материка, але історична справедливість навічно повернула її до нього. Одно слово, „єдіний народ з єдіним словянскім(?) язиком, с єдіной вєрой — русскім православієм". За народами типових колоній хоча б визнавалося право на етнічну відмінність від імперського народу. При всьому отурченні болгари в Оттоманській імперії все-таки залишалися болгарами, а не турками. Російська імперія завжди намагалася повністю поглинути колонії. Так сталося з народом Сибіру; Білорусь і особливо Україну не вдалося поглинути до кінця, але й успіх уже близько. Правда, ні народи Середньої Азії, ні Кавказу, при всій форсованій їх русифікації, ніхто не відважувався ще називати росіянами чи майже росіянами, як білорусів та українців. Чи тому, що час для пережовування їх був коротший, чи не так легко, навіть для російських апетитів, заковтати безслідно народи іншого походження, традицій, вірування.

Практику повного поглинання колоній успадкувала від царської російської імперії російсько-большевицька імперія — СССР. Під цією фальшивою вивіскою (бо не було ні союзу, ні республіки) поєднались, злившись і підсилюючи одна одну, дві імперії: російська і комуністична. Імперська політика царизму, „російська імперія" з її національним імперіялізмом, месіянством, манією панування над цілим світом, і імперська комуністична ідея, метою якої є теж панування над світом, — „пролетарі всіх країн, єднайтеся!" — постійна війна всіх проти всіх, насильство, світова перманентна революція до повної перемоги — руйнування старого світу і будівництва нового. Історія СССР і є історією безперервної війни — війни на два фронти: внутрішній фронт — проти власного народу, (громадянська) внутрішня війна з короткими перервами, коли сили імперії передислоковувались на зовнішній фронт — на Другу світову війну і невидиму третю.

Поруйнувавши світ на захоплених територіях, ця імперія так нічого й не спромоглася збудувати, бо не запрограмована на будівництво — лиш на руйнацію, на війну. Те, що ми зараз переживаємо в країні, — наслідок війни і поразки імперії у цій війні. Нормальний вихід із становища — розпуск імперії, утворення незалежних національних держав. Ненормальний — нова (громадянська) війна всередині країни, встановлення військової диктатури під прапорами відродження національної гордости великоросів, російської імперської ідеї, історичного реваншу — різновиду нацизму-фашизму нагромадження сил для нової світової війни. Небезпека ненормального шляху не знята, хоч керівництво нашої імперії тимчасово зупинило наступ на зовнішньому фронті: там ми потерпіли поразку і покищо не маємо чим воювати.

Втішений Захід готовий допомагати, воліє, щоб імперія перебувала й далі в непорушній цілості, боячись ще більшої дестабілізації, не розуміючи, що своєю допомогою підтримують аґонізуючий режим, який нині, щоб зберегти себе, хоче започаткувати внутрішню, громадянську війну, а завтра, набравши сили, знову верне на зовнішній фронт. Небезпека ненормального шляху не знята, бо надто ненормально аґресивні й живучі обидві утопійні ідеї — російська і комуністична, — які лягли в основу ідеології імперії СССР.

Вони довго шукали один одного: російський імперіялізм і імперіялізм комуністичний, практика й теорія. Привид комунізму бродив і бродив безрезультатно поЕвропі, поки не знайшов собі єдино придатний для себе ґрунт — Росію. І ожив, проріс в СССР. Тому й не розпалася, як Оттоманська, як Австро-Угорська, Російська імперія, що большевизм влив у старі імперські міхи нове, п'янке вино комуністичної ідеї, такої органічно близької до російської. А без того комунізм залишився б черговою утопією, тихо погас би на узбіччі історії, а може, й колошкав би час від часу довірливі народи. Комунізм, марксизм-ленінізм міг прижитися саме на дереві російського імперіялізму, вирощуваному упродовж багатьох століть імперською природою російського самодержавства, яке є, своєю чергою, результатом злиття і взаємодії російського національного характеру, сили кочової, завойовницької крови його прямих предків — угро-фінських, а згодом тюркських племен-номад, і російського варіянту православ'я, що досі відзначається імперською пихою і аґресивними асиміляційними, нівеляційними устремліннями й пристрастями. „Візантійське" лицемірство, підступність, облудливість поєдналися в російському православ'ї (звісно, в імперській його частині), а це віддзеркалює і світський варіянт такої психології — російське самодержавство, із такими рисами російської національної вдачі (цитую працю М. Костомарова „Дві руські народності"), як „прямування до міцності й формальної цілости, бажання підгорнути інші під свою владу, переважно силою, а потім знищити їх „самостійність", а також нетерпимість до інших народів, іншої віри, покірливість перед сильнішими, повне розчинення людської одиниці в колективі („миру", общині), а в результаті — відсутність демократичних засад на всіх рівнях суспільного життя — від домостроєвської сім'ї до держави й церковної ієрархії. Ця злитність національної суті російського православ'я і російського імперського мислення, „російської ідеї" породила повне злиття Церкви і влади.

Продовження буде.

ВСЯ ДИВІДЕНДА ДО ФОНДУ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Владика С. Сулик відвідав парафію в Нюарку

Владика С. Сулик в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

В неділю 3-го березня, шкільна дітвора, церковні організації та повна церква мирян зібралися щоб урочисто привітати Владику Стефана Сулика в парафії Св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

Владика Сулик відправив Службу Божу о год. 9:30 рано і проповідував на всіх Службах Божих включно зі суботньою Службою Божою. Він звернув особливу увагу на те, що в часі переслідування нашої Церкви, жодний український католицький єпископ не зрадив своєї віри. Не тільки ті, що були заарештовані у 1946 році, але й ті, котрі висвятилися підпільно, були дійсними ісповідниками віри. Митрополит Сулик закликав молитися за покликання та за повну свободу Церкви в Україні.

Після кожної відправи всі організації та парафіяни збиралися в церковній залі щоб особисто привітатися та поговорити зі своїм митрополитом. Це була гарна нагода на неформальну виміну думок та на завершення довгоочікуваної візитації.

Владика Сулик являється духовним провідником українських католиків в Америці і громада Нюарку і околиці чекала на його приїзд та дякували йому за оборону прав і традицій нашої Церкви. Після відправ Отці Редемптористи та парафіяльні мужі довір'я зі своїми дружинами гостили Митрополита на приходстві обідом.

Парафіянин

Новий успіх...

(Закінчення зі стор. 1)

прийнято до такого важливого Відділу публічної інформації, бо добре знаємо, що кожна публічна інформація сьогодні — це найважливіший і найбільш впливовий чинник у політичному житті. Тож можемо справді з радістю прийняти вістку, що від тепер будемо мати у Відділі інформації ООН українських представниць, які будуть мати можливість брати участь у політичних семінарах, робочих сесіях і конференціях на економічні соціяльні та гуманітарні теми.

Але представниці СФУЖО вияснюють, що крім цієї широкої можливості, вони тепер матимуть також доступ до дослідчого центру, до бібліотеки та зможуть суґерувати і організувати виховні та інформативні програми. Вони матимуть право в кожнотижневих сходинах ставити питання і говорити про положення в Україні.

Розуміється, зазначують гості, все, що говориться в ООН публічно, мусить бути достовірне, правдиве та оперте на фактах. Тому наші представниці не можуть дозволити собі на інформації неперевірені або нереальні. Їхнє офіційне приступлення до НҐО дає можливість ширити правильні вістки про положення України та події, які там відбуваються.

Березень, як відомо, це місяць СФУЖО і тому усі складові організації, а є їх вже тепер 23 із приступленням в 1990 році Союзу Українок в Польщі, будуть напевно відзначувати це в різні способи. Для цілої української громади, а зокрема для наших політиків, успіх СФУЖО на міжнародному форумі може бути прикладом та радістю, що матимемо тепер в так впливовому політичному світі українок, які будуть боротися за висунення усіх актуальних питань України перед публічну опінію.

У першу річницю смерти св. п. Г. Лужницького

Згадуючи плоди видатних творчих людей, приходить на думку глибока за значимістю латинська сентенція Non Omnis Moriar. Св. п. д-р Григор Меріям-Лужницький являв собою людину такого формату, що згадане Горацієве „увесь я не вмру" якраз знайшло своє втілення.

У зв'язку з річницею смерти пок. доктора є нагода принаймні коротко згадати дещо з його творчости, бож плоди його творчого труду цінні й обильні, прикметні своєю різновидністю — на одному полюсі драма й історія театру, на другому історія Церкви, а всередині наукові розвідки, літературна та театральна критика. Поруч цього ще бічні стежки — сенсаційні повісті „Полянича", журналістика та ще інші писання під псевдонімом Нигрицький.

Очевидно тут не торкатиму якоїсь із оцих ділянок у ширших обрисах, а втім навіть рамки цього тексту на це не дозволять, накреслю дещо з його цілого творчого дорібку кількома штрихами, може більше з театральної точки спостереження як людини, якоюсь мірою причетної до театру.

* * *

Впевнений, що автори більших праць насвітлять постать покійного з різних точок зору, тепер свою згадку переплету поміченим із життя сл. п. доктора. Це буде жмуток світла на нього як людину. Я мав шану познайомитися з ним у середині тридцятих років у Львові. Приїхав я з Яремою Стадником зі Стрия у справі музичної комедії „Подружжя в двох мешканнях", автором якої був Григор Лужницький. У часі розмови автор захопив мене особистою культурою та ввічливістю. Дав для користування театру лібретто і ноти за таку малу ціну, що ми не могли вийти з дива, тим більше, що якусь частину грошей він мав ще передати композиторові. Це не був, так би мовити, свого роду жест, це було те, що автор добре знав „гаразди" українського мандрівного театру. Після підписання з ним умови, він нас ще погостив добрим полуденком у „Народній гостинниці".

Ближче я пізнав Григора Лужницького у воєнні роки, коли він був літературним керівником відділу драми Львівського оперного театру, а я в цьому театрі був адміністративним службовцем. Щоправда він був запрацьований до тієї міри, що поза звичним „Добрий день!" не було змоги перекинутись словом, натомість коли ми стрічались у театральному касині чи в Літературно-Мистецькому Клюбі, був товариський, привітний і доброзичливий. Мав звичку забарвлювати розмову дотепними вставками. Зустрічатись з ним було великою приємністю.

Коли він працював редактором газети „Америка", а я тоді дописував до цього щоденника, заохочував мене частіше дописувати, а коли я написав „Нотатки до питань театрології", радив поширити цю працю, щоб видати її книжкою. Після мого, так би мовити, сценічного дебюту як автора переспіву „Електри" у виконанні Театральної Студії під мистецьким керівництвом Володимира Шашаровського, Григор Лужницький позитивно відгукнувся на „Електру" в „Америці", прихильно висловившись про всіх — режисера, виконавців, технічну сторінку й очевидно про мене, заохочуючи творчо працювати. Ним підбадьорений я написав декілька сценічних текстів, опертих на старогрецьких мітах, серед них „Пантею", що її було надруковано в Збірнику „Слова".

Розповідають, коли він викладав в університеті у Ґрацу, до старших віком студентів ставився по-дружньому, для зовсім молодих був наче батьком. Радів добрими оцінками наших студентів на всіх факультетах, чи то були звичайні періодичні іспити, чи риґорози, а тими, що захистили дисертації маґістерські і докторські радів особливо, мовляв, нам їх потрібно якнайбільше, виходячи із заложення, що наукові звання шанують у цілому світі, тоді і будуть інакше з нами рахуватися.

* * *

Св. п. д-р Григор Лужницький написав понад двадцять драматичних творів. Половина з них бачила світло сценічної рампи та втішалася великим успіхом як моральним, так і матеріяльним. Подаю лише деякі з них: „Слово о полку Ігоревім", „Дума про Нечая", „Ой Морозе, Морозенку", „Сестра воротарка", „Посол до Бога", „Камо грядеши", „Голгота".

Спектакль трактував як театральну транспозицію елементів дійсности, тому не затримуючись над сюжетами, скажемо, що персонажі драматичних творів Григора Лужницького накреслені вірно, в них є життєва правда та майстерне розкриття характерів. Незалежно від того, що спектакль обмежений можливостями сцени, умовністю театрального простору та часу, ми переживаємо з дієвими особоми успіхи та невдачі. Якщо маємо на увазі „Камо грядеши", ми наче знаходимось серед дійових осіб на Forum Romanum. Якщо ми на „Голготі", ми знаходимось в Єрусалимі, бачимо тріюмфальний в'їзд Ісуса, глядимо на Пилата, римських воїнів та роз'юшену юрбу, що кричить „Розпни!". Це рефлекс тільки з двох його драматичних творів. Сценічний текст у Лужницького, як бачимо, функціонує як комплект людських ситуацій, іспитних для даного спектаклю, бож усе, що в ньому діється, адресується до глядача, який є в цілій конструкції спектаклю всюдисущим.

У театральній критиці Григор Лужницький звертав увагу на естетичну вразливість глядача, а також на його контакт із сценою. Завжди мав на увазі форму і зміст, у цих бо двох аспектах вирішується якість твору. Зосереджував увагу на характері театрального видовища. Сцена і театральна заля, казав він, це наче два бігуни, поміж якими відбувається театральна передача. Кожний новий етап у житті, згідно з Лужницьким, вимагає іншого підходу в його відтворенні.

В обсяг цієї теми включимо ще його розвідку про початки українського театру, обширне гасло „Театр" в Українській Енциклопедії, а також об'ємну книгу „Наш театр", якої він був головним редактором.

Слід згадати і його монументальний твір „Українська Церква між Сходом і Заходом". Між іншим, культуру розумів як християнську культуру й саме тому Церкві присвятив стільки уваги.

Св. п. Григор Лужницький, це маркантний зразок людини невпинного труду. Не згадуючи праці як редактора „Америки" на „хліб наш насущний" часто і поза годинами, він ще друкувався в літературних збірниках і журналах як своїх, так і іншомовних. Його періодичні виїзди до Ню Йорку на конференції НТШ (він же був членом Правління цього наукового товариства), відвідування друкарні „Свободи", коли друкувався I том „Нашого театру", а поруч цього виклади української літератури у Пенсильванському університеті та лекції в Мистецькій Студії. І де знаходив час усе це подолати? Дуже часто говорив: „Шкодую, що не вистачає часу, а так хотілося б ще торкнутись не одної теми". Навряд чи в своєму житті мав колинебудь якийсь відпочинок?

Різножанровість його творчости слід пояснити тим, що покійний мав на увазі всесторонній розвиток української людини, бо життя в усіх його проявах формує людину та чинить її повноцінною.

Ми вдячні св. п. д-рові Григорові Лужницькому за його труд упродовж цілого свого життя для українського народу і його культури та науки. Тому він залишиться серед нас у своїх творах.

Яр. Климовський

Увага зміна часу імпрез

Наукове Товариство ім. Шевченка в Ню Йорку — Українське Лікарське Товариство, Відділ в Ню Йорку — Українське Патріярхальне Товариство у Ню Йорку

заплянували ПОМИНАЛЬНИЙ ВЕЧІР присвячений д-рові РОМАНОВІ ОСІНЧУКОВІ на суботу, 23-го березня 1991 р. на 5-ту год. веч.

і

64-ий Відділ Союзу Українок в Америці

заплянував ВЕЧІР СПОГАДІВ про ПРОЦЕС 59-ти у ЛЬВОВІ ПЕРЕД СОВЄТСЬКИМ СУДОМ, також на 23-го березня 1991 р. на 5-ту год. вечора.

З огляду на такий збіг обставин, згідно з домовленням організаторів міняється тільки час.

ПОМИНАЛЬНИЙ ВЕЧІР присвячений д-рові Р. ОСІНЧУКОВІ відбудеться в суботу, 23-го березня о год. 4-ій по пол. у Домі НТШ.

ВЕЧІР СПОГАДІВ про ПРОЦЕС 59-ти У ЛЬВОВІ ПЕРЕД СОВЄТСЬКИМ СУДОМ відбудеться у суботу, 23-го березня о год. 6-ій веч. у домівці СУА, при 108 Друга авеню.

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

нашої дорогої

МАМИ, БАБЦІ, ПРАБАБЦІ

бл. п.

МАРІЇ СВИСТУН

в понеділок, 25-го березня 1991 року будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ

в церквах:

св. Миколая в Пассейку, Н. Дж., о год. 9-ій ранку;
свв. Петра і Павла в Ірі (Erie), Пенсильванія;
свв. Сергія і Вакха в Римі;
Люрді, Франція.

Про молитви в цей день за спокій душі покійної просить

РОДИНА

Українська Вільна Академія Наук у США

висловлює своє глибоке співчуття родині, Науковому Товаристві ім. Шевченка, Українському Лікарському Товаристві, Патріярхальному рухові та всій нашій громаді з приводу тяжкої втрати — смерті заслуженого лікаря і громадянина, дійсного члена УВАН у США,

св. п. д-ра

РОМАНА ОСІНЧУКА

яка сталася 11-го лютого 1991 р. в Ню Йорку на 89-му році життя.

Управа, члени і працівники УВАН

Українська Вільна Академія Наук

ділиться сумною вісткою, що 2-го березня 1991 року на 88-му році трудолюбивого життя скінчився земний шлях доктора природничих наук

КІРИ ІВАНІВНИ АРХИМОВИЧ (з дому ЗАҐУРСЬКОЇ)

В останню дорогу, на цвинтар св. Андрія в South Bound Brook, N.J. відпровадив її душпастир Володимир Базилевський.

Управа, члени та співробітники УВАН висловлюють трьом поколінням її родини своє співчуття.

З невимовним жалем і болем серця повідомляємо родину і всіх приятелів, що у вівторок, 19-го березня 1991 р. відійшов на вічний спокій наш дорогенький і любимий ТАТО, ДІДУСЬ І ПРАДІДУСЬ

сл. п.

НИКОЛАЙ ЯРОШЕНКО

скінчивши 92 роки трудолюбивого життя.

ПАНАХИДА — середа, 20-го березня 1991 р. о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми при 129 E. 7th Street **в Ню Йорку, в четвер, 21-го березня о год. 10-ій ранку відбудеться відправа в цьому ж заведенні. ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ о год. 11:30 ранку в Церкві-Пам'ятнику св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж., а опісля на той же цвинтар.**

Залишились в глибокій печалі:

дочка — НАДЯ з мужем БОГДАНОМ САВЧУК
внучки —
СЯНЯ
ТАЛЯ з мужем АНДРІЄМ ЛЕНЕЦЬ
внук — КОЛЯ на Україні
правнучка — АЛАНА ЛЕНЕЦЬ
невістка — ГАЛЯ на Україні
сваха — ОКСАНА ЛЕНЕЦЬ
та родина в Америці й Україні

Замість квітів просимо складати пожертви на Фонд Дітей Чорнобиля.

Доля спільних...

(Закінчення зі стор. 2)

інвестувати в СССР, перевіряють свої пляни. Взагалі, американський фінансовий світ більше настороженний від осени 1990 року. Оскарження КҐБ американських підприємців, що вони збирають таємні дані про СССР, не є запрошенням до інвестицій. Американські фірми також не певні, яке треба зайняти їм становище відносно республік — чи з ними вести окремо переговори, чи ні. Республіки запрошують, а Москва забороняє або ставить свої перешкоди. Брак бюрового і житлового приміщення є також перешкодою. З тим пов'язані деякі надужиття. Наприклад, член партії вимагав 12,500 дол. на місяць за помешкання від президента одної з великих американських фірм, яка займається реклямою. Неприготованість американських підприємців до совєтських відносин збільшує труднощі. Вони часто не мають ясної уяви про СССР, його ринок і обставини, в яких треба діяти.

В 1990 році податкова схема на прибутки від спільних підприємств, після двох років, була піднесена з 30% до 45%, якщо іноземна інвестиція була нижче 30%; а податкова схема від дивіденди була знижена з 20% до 15% але платна твердою валютою, а не рублями, як раніше. В додатку, податкові реформи наклали новий податок на вищі заробітки — до висоти 90% від заробітків понад норму, встановлену державою на кожну промислову ділянку. Інші обмеження: спільні підприємства можуть імпортувати матеріяли тільки для своїх потреб, а експортувати тільки свої вироби. Додатково вимагають дозволів на експорти, чого не було раніше.

Прем'єр Павлов сказав недавно, що закони відносно чужинців, які торгують в СССР, будуть ще строгіші: „Країна є переповнена всякими посередниками, покупцями і найманцями, які надуживають некомпетентність, блаженну невинність і деколи використовують співучасть старих і нових бюрократів в державних будинках, які отримують з цього великі користі. Наші підприємці не повинні мати зв'язків з тими вигнанцями, які приходять до СССР, стративши все довір'я у своїх країнах, збагатіти в тому 'новому вільному світі'. Ми є приготовані допустити сюди західній капітал при умовах, що наша країна також буде мати з нього користь".

Адвокат Й. М. Герцфельд спільник правничої фірми в Парижі, спеціяльністю якої є комерційні та індустріяльні договори з СССР, вважає, що спільні підприємства ще дальше мають місце в СССР, але вони мусять бути побудовані на принципі більшої самовистачальности, ніж західні компанії до того привикли. Вони мусять покрити найменші потреби твердої валюти з частини своєї діяльности. Він також ставить вимогу, що совєтські партнери мусять знати, до кого і за чим звертатися. За приклад він дає компанію МекДоналд, якій він був посередником перед відкриттям її філії в Москві.

Більш песимістичний погляд висловлює д-р Шелтон з Інституції Гувера в Каліфорнії: „Совєтському Союзові загрожує громадянська війна і західні інвестиції можуть пропасти".

Фестиваль українського мистецтва в музеї „Порт історії"

Незвичайна подія для вболівальників українського мистецтва та культури відбувається зараз у Філядельфії. Це виставка творів українського мистецтва з колекції Українського Музею в Ню Йорку. На великому прапорі, що висить над входом до музею „Порт історії", написано промовисто: „Фестиваль українського мистецтва". І це справді свято для нашого мистецтва і для колекції Українського Музею в Ню Йорку. Адже відомо, що музей не має належної експозиційної площі, а тому не може вповні представити нашу колекцію. І тому така виставка, де для експозиції відведено весь нижній поверх, а це 5 експозиційних заль, — для нас велике свято, радість, можливість хоча б частково показати наші надбання. Також важливим моментом є те, що це один з кращих музеїв міста, який знаходиться в престижній дільниці над рікою Делевер.

Експозицію відкриває творчість Никифора з Криниці. 52 твори з колекції Українського Музею в Ню Йорку репрезентують різні періоди творчості одного з славетних представників наївного малярства. Це здебільшого краєвиди Криниці, де він довший час жив, Нового Санча, Грибова, дерев'яні церкви Лемківщини, залізничної станції, будинки Кракова, інтер'єри хат, церков і костелів та автопортрети в інтер'єрі або на тлі пейзажу. Експонуються кращі твори Никифора, які зібрані у музейній колекції. Куратор виставки та мистецький директор музею Зенон Фещак з притаманним йому вишуканим смаком оформив картини.

Ця заля — могутній пролог до дальшого огляду експозиції. У наступній залі —

Роберт Боріс, Тит Геврик та Рональд Барбер.

Відвідувачі оглядають експонати.

зформована пересувна виставка „Дерев'яні храми України — шедеври архітектури". Це фотографії церков великих форматів, оформлених на дерев'яних панелях. В просторому приміщенні музею вони зазвучали по-новому, могутньо, наче співаючи славу своїм невідомим майстрам XVI—XIX ст. Продовжує експозицію виставка „Мистецтво афіші в сучасній Україні". Ця виставка знайомить глядача з розвитком мистецтва афіші в Україні, починаючи з 60-тих років. Здебільшого експонуються реклями музейних виставок, є також афіші Львівського молодіжного театру, реклями різних товариств та угруповань, конкретних культурних подій, які відбулися протягом останніх років. До виставки увійшли також афіші, присвячені актуальним проблемам сьогодення: „Екологія культури" (проблеми збереження пам'яток історії та культури), „Увага! Відомчий тероризм" (Чорнобильська трагедія), „Спаси і сохрани" (трагедія духовного занепаду). Виставка експонувалась влітку 1990 року в Українському музеї в Ню Йорку, але в просторих залях Музею „Порт історії", в поєднанні з іншими експонатами, вона стала естетичним акцентом і урізноманітнила експоновані в музеї жанри мистецтва. Продовженням і заключною частиною експозиції стали експонати народного мистецтва: одяг з різних етнографічних груп, писанки, килими. Барвистість та різноманітність народного мистецтва, його краса та естетика, а також символіка і гучна кольорова гама завжди приваблює глядача, робить будь-яку виставку чи експозицію насиченою, повною. Адже в народному мистецтві скрите наше коріння, лише необхідно його прочитати. Експонати демонструють символіку орнаменту не лише у формі, але й в кольоровій гамі, трансформацію тих чи інших елементів та їх відозміну у кожній етнографічній групі, тенденцію до геометризації елементів в одних етнографічних зонах та до більш пластичного рослинного орнаменту в інших. Залишається відчути, зрозуміти, вивчити... Кожна виставка — це не лише естетичний штрих, а що більш важливе, — популяризація нашої культури, Кожна виставка, зформована у Музеї, промовляє до нас знову про те, як необхідно мати Український музей, у якому б концентрувалось українське мистецтво різних видів та жанрів для того, щоб достойно представляти наше мистецтво світові. Бо лише у музеї при відповідному збереженні та науковому описі експонатів ми можемо належно експонувати наше мистецтво.

Відкриття було багатолюдним, зібралось біля трьохсот людей. В піднесеній урочистій атмосфері прозвучали слова директора музею Рональда Барбера про відкриття свята української культури. Представивши Зенона Фещака як мистецького директора музею та куратора цієї виставки, Р. Барбер надав йому слово. Зенон Фещак подякував членам української громади за підтримку цієї виставки і урочисто проголосив прізвища окремих людей та організацій, які вагомо спричинилися до цієї події. Завдяки їх грошовій підтримці музей мав можливість організувати цю репрезентативну імпрезу. Це — О. Ванчицька, Р. Василишин, д-р Р. Голод-Третяк, д-р О. Третяк, Т. Давінпорт, подружжя Ватсонів, Глинянських, Диких, Колибабюків, Козаків, Кушнірів, Мацьківих, Макухів, Саляків, В. та І. Чижовичів з дружинами, 87 Відділ СУА у Філядельфії, Український Американський Спортовий Центр „Тризуб", Українська чредитівка „Самопоміч" у Філядельфії.

На закінчення заступник директора комерції та Екзекутивний директор Філядельфійського громадського центру і музею „Порт історії" Роберт Боріс привітав присутніх з цією важливою подією в мистецькому житті Філядельфії. В урочистій обстановці він подарував для УМ в Ню Йорку картину, передаючи її в руки голови Управи Музею Тита Геврика. В свою чергу Тит Геврик подарував символічно українську народну писанку.

Виставка експонуватиметься протягом двох місяців, березня та квітня. Значення та важливість такого свята українського мистецтва в американському професійному музеї важко переціниmи. Без сумніву — це важлива подія у житті української громади яка живе в Америці. Виставка все більше спонукає до дальшого розвитку професійного музею у Ню Йорку, де зосереджувались би експонати з народного, образотворчого та інших видів мистецтва та культури, звідки можна би було завжди випозичити їх на виставку, де би формувались науково обґрунтовані та естетично представлені виставки. Виставка, продумана і виконана на належному естетичному рівні, може репрезентувати нашу культуру і давати ті результати, які ми бажаємо, а саме: донести світові, що ми є, були, і будемо, бо за нами стоїть наша історія, наше минуле, яке розвивалось у кращих традиціях естетичних понять, вироблених віками.

Стефанія Гнатенко

Громада Ню Йорку вшанувала пам'ять Великого Кобзаря

Ню Йорку (В. Л-ць). — В неділю, 10 -го березня ц. р., тут заходами Комітету Об'єднаних Українсько - Американських Організа - цій — Відділ УККА і у співпраці з Науковим То - вариством ім. Т. Шевчен - ка відбулась о год. 3 -ій по полудні в авдиторії школи Ашер Леві святочна акаде - мія в честь нашого безсмертного поета, співця і Пророка Тараса Шевченка. У програмі свята взяли участь найкращі сили. Після відспівання мішаним, любленим і шанованим у громадах хором „Думка" безсмертного „Заповіту", слова Т. Шевченка, муз. Г. Гладкого, святочну, глибокодумку і повчаючу доповідь виголосив новообраний голова НТШ в ЗСА д-р Леонід Рудницький, професор Пенсильванійського і Ля Саль університетів, озаголовивши свою доповідь: „Культ і наука Т. Шевченка". Доповідь проф. д-ра Л. Рудницького і змістом і темою була дещо відмінною від доповідей з попередніх років. Він визнав, що майже ніхто з дослідників творчости поета не зумів повністю зрозуміти глибини поезій Т. Шевченка, а деякі, навіть близькі до нього люди, боялись їхнього змісту. Одинокий український народ відчув, що Шевченко феномен, Пророк, творець духовних виявів народу.

Колосальну ролю і вплив на народ мали твори Шевченка, а його настільна книга „Кобзар" в загалі стоїть поза часом і простором й такою вона залишиться до кінця світу. „Ми дуже часто не звертаємо уваги на основні думки поета, у яких він закликав своїх сучасників і наступні покоління, в тому числі нас, живучих — 'Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте'. Нам треба відновити наше відношення до Шевченка і його неперевершеного слова", — заявив в кінці своєї доповіді проф. д-р Л. Рудницький.

З гостинним виступом присутні вітали гістя з України д-ра Романа Гром'яка з Тернополя, вченого-дослідника, члена Спілки письменників України. Привітання від молоді з України склав Володимир Зварич, член Т-ва „Меморіял" у Львові, який дуже хвилювався від зустрічі з великою нюйоркською авдиторією, яка, однак, оплескувала його виступ, патріотизм і відданість українській справі.

Рецитацію Т. Шевченка „Великий льох" у виконанні Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької присутні прийняли з великим одушевленням. Чимало осіб ще й ще раз переконалися про невмирущість і актуальність Шевченкової поезії, в її загальнолюдському звучанні, його безмірної любови України і свого народу. Виконавцями, які дуже фахово інтерпретували цей Шевченківський твір, були: (ведучі) — Ярослав Шуль, Юрій Прятка, (три душі) — Люба Вижницька, Ярина Ференцевич, Меляся Соневицька, (три ворони) — Ксеня Зєлик, Надя Диба-Подоляк, Ліда Ґной, (три лірники) — Орест Гарасимчук, Лесик Кмета, Ярема Бачинський, (вірш „Суботів" — Софія Зєлик. Постановка — Лідія Крушельницька, музика — д-р Ігор Соневицький, хореоґрафія — Ольга Ковальчук-Івасівка, костюми — Л. Крушельницька і Ірка Лішмен.

Письменник Роман Іваничук, який живе і працює в Україні, пишучи про Т. Шевченка, свого часу заявляв, що на вечорі-святкуванні, присвяченому Т. Шевченкові, грузинський поет Акакій Церетелі після свого виступу на знак поваги до великого сина України вклякнув перед бюстом Тараса і заявив, що у його поезіях чути скарги цілої України. Така менш-більш атмосфера панувала на залі після виконання згаданою Студією „Великого льоху".

Після короткої перерви хор „Думка" під диригентурою Семена Комірного і акомпаньяментом Євгенії Палій, який своєю поїздкою в Україну прославив не тільки українську пісню, але розніс славу про діяспору по цілій нашій Батьківщині, виконав п'ять пісень, між ними: „Шевченкові" — кантата, слова К. Малицької, музика К. Стеценка, „Лічу в неволі" — слова Т. Шевченка, муз. Д. Січинського, „Чи ми ще зійдемося" — слова Т. Шевченка, муз. С. Людкевича, „Якби мені черевики" — сл. Т. Шевченка, муз. Ф. Колесси і на закінчення „Україно" — сл. Т. Шевченка, муз. Г. Давидовського. Солістами виступали Святослава Качарай, Олена Новицька, Борис Кекіш і Михайло Невмержицький.

Свято-академія закінчилося українським національним славнем, що його заінтонував хор „Думка" і підхопили усі присутні. Треба підкреслено наголосити, що академія була гідним вшануванням Т. Шевченка, проходила на високому мистецькому рівні за що належиться признання організаторам і виконавцям. Якщо українські концерти будуть проходити на цьому рівні і стануть щоденним явищем, вони проломлять льоди збайдужіння і асиміляції, збережуть велику частину молоді для України, яка бореться за своє місце серед вільних народів світу.

Л. Кравчук...

(Закінчення зі стор. 1)

ну діяльність, про спільні підприємства, про власність тощо. Україна має великі ресурси, сировину і серйозний науковий потенціял і займає одне з перших місць у світі з виробництва найважливіших видів продукції, заявив голова парляменту України.

Заторкнув Л. Кравчук і тему Чорнобиля. Він сказав, що 5 мільйонів гектарів землі в Україні заражено радіяцією, а шкода через катастрофу в Чорнобилі становить 200 біл. карбованців. На зараженій території живуть близько 2 міл. людей, в числі яких 380,000 дітей. Переселено в інші реґіони лише 100,000 людей. Для переселення ще 2 міл. людей потрібно 17 біл. карбованців, та уряд України робитиме все, що зможе для переселення, хоч і з великим запізненням.

З приводу Руху Л. Кравчук висловився так: „Цей рух дуже неоднозначний. В ньому є по-справжньому яскраві особистості: письменники, художники, науковці, але є й екстремісти. Та я був першим, хто пішов на дискусію з ними і спробував знайти спільну мову. Діялог продовжується. Нас об'єднує головне — те, що всі ми діти України, отже повинні домовитися".